

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Ρυθμίσεις για την επιτάχυνση της εκδίκασης εκκρεμών υποθέσεων του ν. 3869/2010 σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 6 § 1 ΕΣΔΑ ως προς την εύλογη διάρκεια της πολιτικής δίκης, τροποποιήσεις του Κώδικα Δικηγόρων και άλλες διατάξεις»

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως διαμορφώθηκε μετά την επεξεργασία του από τη Διαρκή Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, αποτελείται από εβδομήντα έξι (76) άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του ακροτελεύτιου άρθρου, που ορίζει τον χρόνο έναρξης ισχύος του νόμου, και διαρθρώνεται σε τέσσερα (4) Μέρη.

Το Μέρος Πρώτο (άρθρο 1), υπό τον τίτλο «Επιτάχυνση της εκδίκασης εκκρεμών υποθέσεων του ν. 3869/2010 σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (Ε.Σ.Δ.Α.) ως προς την εύλογη διάρκεια της πολιτικής δίκης – προσθήκη άρθρων 4Α έως 4Κ στον ν. 3869/2010» περιλαμβάνει το Κεφάλαιο Α΄, υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις για την επιτάχυνση της εκδίκασης εκκρεμών υποθέσεων υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων». Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α΄ ορίζεται ο εκ νέου προσδιορισμός ορισμένων εκκρεμών υποθέσεων (άρθρο 4Α), ο τρόπος και το περιεχόμενο υποβολής της αίτησης εκ νέου προσδιορισμού (άρθρο 4Β), η σχετική άρση του φορολογικού απορρήτου (άρθρο 4Γ), ο χρόνος υποβολής της αίτησης εκ νέου προσδιορισμού (άρθρο 4Δ), τα περί διαβίβασης της εν λόγω αίτησης στη γραμματεία του δικαστηρίου (άρθρο 4Ε) και τα περί επίδοσης της αίτησης (άρθρο 4ΣΤ), καθορίζονται οι συνέπει-

2

ες της παράλειψης του εκ νέου προσδιορισμού (4Z), ρυθμίζονται τα περί κατάθεσης προτάσεων (άρθρο 4H), προσθήκης-αντίκρουσης (άρθρο 4Θ), του χρόνου προβολής των ισχυρισμών (άρθρο 4I) καθώς και παρέμβασης και προσεπίκλησης (άρθρο 4IA). Περαιτέρω, ρυθμίζονται δικονομικά ζητήματα σχετικά με τον ορισμό της δικασίμου και την ενδεχόμενη εξέταση μαρτύρων (άρθρο 4IB), την επικοινωνία του δικαστηρίου και των διαδίκων (άρθρο 4IG), την έκδοση απόφασης (άρθρο 4ID), τη δυνατότητα διαμεσολάβησης (άρθρο 4IE), την άσκηση τριτανακοπής (άρθρο 4ISΤ) και την άσκηση ενδίκων μέσων (άρθρο 4IZ). Τέλος, προσδιορίζεται η σχέση των προτεινομένων διατάξεων με τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (άρθρο 4IH), θεσπίζεται εξουσιοδοτική διάταξη για την εξειδίκευση τεχνικών ζητημάτων (4IΘ) και προβλέπεται αυτοδίκαιη απόσυρση των υποθέσεων οι οποίες έχουν προσδιορισθεί για συζήτηση μετά την 15.6.2021, υπό την επιφύλαξη του άρθρου 4A (άρθρο 4K).

Το Μέρος Δεύτερο (άρθρα 2-26) περιλαμβάνει το Κεφάλαιο Α', υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις στον Κώδικα Δικηγόρων», το οποίο εισάγει τροποποιήσεις στον εν λόγω Κώδικα (ν. 4194/2013). Συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων, τροποποιούνται τα άρθρα 6,7 και 23 του ν. 4194/2013 σχετικά με τις προϋποθέσεις κτήσης της δικηγορικής ιδιότητας, τις περιπτώσεις αυτοδίκαιης απώλειας και αποβολής της δικηγορικής ιδιότητας καθώς και τη διαδικασία διορισμού δικηγόρου (άρθρο 2), αυξάνεται σε δώδεκα (12) μήνες ο χρόνος άσκησης δικηγόρων σε νομική υπηρεσία δημόσιας υπηρεσίας, ανεξάρτητης αρχής και οργανισμού, σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης καθώς και σε δικαστήρια (άρθρο 3), καθορίζονται εκ νέου οι ειδικές προϋποθέσεις εγγραφής στο μητρώο ασκουμένων δικηγόρων (άρθρο 4) καθώς και η συγκρότηση της Μόνιμης Επιτροπής Δοκιμασίας Επάρκειας (άρθρο 5). Περαιτέρω, εισάγονται τροποποιήσεις στα άρθρα 18-20 του ν. 4194/2013 που αφορούν τον Πανελλήνιο Διαγωνισμό υποψήφιων δικηγόρων και ανατίθεται η ευθύνη και η εποπτεία διεξαγωγής του διαγωνισμού στην Ολομέλεια των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων της Χώρας (άρθρα 6-8), δίνεται η δυνατότητα σε δικηγόρους Ολυμπιονίκες και Παραολυμπιονίκες, διορισθέντες σε φορείς του δημοσίου τομέα δυνάμει της παρ. 9 του άρθρου 34 του ν. 2725/1999, να διορισθούν εκ νέου ως δικηγόροι μετά την αποχώρησή τους από την υπηρεσία τους (άρθρο 9), συμπληρώνεται το άρθρο 36 του ν. 4194/2013 αναφορικά με το έργο του δικηγόρου (άρθρο 10), το άρθρο 54 σχετικά με τη δυνατότητα διανομής προσωρινών καθαρών εσόδων (κερδών) στους εταίρους των δικηγορικών εταιρειών (άρθρο 11), καθώς και το άρθρο 61 σχετικά με την έκδοση γραμματίων προείσπραξης (άρθρο 12). Περαιτέρω, απαλείφεται από το άρθρο 74 του ν. 4194/2013 η διαδικασία θεώρησης του γνησίου της υπογραφής του δικηγό-

ρου που παρίσταται σε συμβόλαιο από τον οικείο Δικηγορικό Σύλλογο (άρθρο 13), τροποποιούνται οι αρμοδιότητες της Γενικής Συνέλευσης, οργάνου των Δικηγορικών Συλλόγων, οι οποίες ορίζονται στο άρθρο 92 του ν. 4194/2013 (άρθρο 14) καθώς και οι διατάξεις που αφορούν τη σύγκληση, απαρτία και διεξαγωγή της Γενικής Συνέλευσης και, τέλος, τον τρόπο λήψης αποφάσεων από αυτήν (άρθρο 15-18). Περαιτέρω, εισάγεται ρύθμιση αναφορικά με τον τόπο και τη διαδικασία διεξαγωγής εκλογών σε Δικηγορικούς Συλλόγους, στην περιφέρεια των οποίων ανήκουν περισσότερα του ενός νησιά (άρθρο 19). Εν συνεχεία, τροποποιούνται οι διατάξεις που αφορούν την πειθαρχική διαδικασία και, συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων, μειώνεται ο χρόνος παραγραφής των πειθαρχικών παραπτώματων που τελούνται από δικηγόρους από πέντε σε τρία έτη (άρθρο 20), μειώνεται το ποσό του ανώτατου χρηματικού προστίμου που μπορεί να επιβληθεί ως πειθαρχική ποινή (άρθρο 21), τροποποιείται η διάταξη του άρθρου 147 του ν. 4194/2013 σχετικά με τη συγκρότηση των πρωτοβάθμιων πειθαρχικών συμβουλίων (άρθρο 22), του άρθρου 152 σχετικά με την προκαταρκτική πειθαρχική εξέταση (άρθρο 23), του άρθρου 154 ως προς τη διαδικασία ενώπιον των πειθαρχικών συμβουλίων (άρθρο 24) και του άρθρου 157 σχετικά με το δικαίωμα έφεσης κατά απόφασης πειθαρχικού συμβουλίου και τη δυνατότητα άσκησης αίτησης ακύρωσης κατά της απόφασης του Ανώτατου Πειθαρχικού Συμβουλίου (άρθρο 25). Τέλος, τροποποιούνται τα Παραρτήματα I και II, τα οποία είναι προσαρτημένα στον ν. 4194/2013, ως προς τις αμοιβές των Δικηγόρων για Πολιτικές Υποθέσεις (άρθρο 26).

Το Μέρος Τρίτο του νομοσχεδίου, υπό τον τίτλο «Άλλες διατάξεις», το οποίο διαρθρώνεται σε δέκα επτά (17) Κεφάλαια (άρθρα 27-65), περιλαμβάνει λοιπές διατάξεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Ειδικότερα, με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α' (άρθρο 27), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις στον Κώδικα δικαστικών επιμελητών», προστίθεται στα καθήκοντα των δικαστικών επιμελητών η σύνταξη διαπιστωτικών εκθέσεων για πραγματικά περιστατικά, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, βάσει νόμου ή δικαστικής απόφασης, καθώς και η κοινοποίηση, γνωστοποίηση, διαβίβαση ή άλλη συναφής διαδικαστική πράξη με φυσικό τρόπο ή με ηλεκτρονικά μέσα.

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Β' (άρθρα 28-31), υπό τον τίτλο «Τροποποιήσεις στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας», ρυθμίζεται το ζήτημα της ευθύνης των άμισθων υποθηκοφυλάκων διά της τροποποίησης του άρθρου 1344 του Αστικού Κώδικα και του άρθρου 73 του Εισαγωγικού Νόμου του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (άρθρο 28), ορίζονται τα έγγραφα που καταθέτει ο δικαστικός επιμελητής στον υπάλληλο του πλειστηριασμού μετά από εκτέλεση διά της τροποποίησης του άρθρου 995 του Κώδικα Πολιτικής Δικο-

4

νομίας (άρθρο 29), προβλέπεται η παράδοση στον δικαστικό επιμελητή της εκτίμησης του πιστοποιημένου εκτιμητή και σε ηλεκτρονική μορφή διά της τροποποίησης του άρθρου 2 του π.δ. 59/2016 (άρθρο 30), διευρύνεται ένας εκ των λόγων αναψηλάφησης διά της τροποποίησης του άρθρου 544 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (άρθρο 31).

Με το κεφάλαιο Γ' (άρθρα 32-33), υπό τον τίτλο «Σχέση Ποινικής και Διοικητικής Δίκης, αναστολή παραγραφής αδικημάτων επί ασφαλιστικών εισφορών», επέρχονται τροποποιήσεις στον Τελωνειακό κώδικα (ν. 2960/2001) και τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 4174/2013) σχετικά με υποθέσεις που αφορούν το αδίκημα της λαθρεμπορίας και της φοροδιαφυγής (άρθρο 32). Περαιτέρω, τροποποιείται το άρθρο 28 του ν. 4321/2015 και ορίζεται ότι σε περίπτωση αναστολής της ποινικής δίωξης δεν ισχύει ο χρονικός περιορισμός της αναστολής παραγραφής, όπως προβλέπεται στον ποινικό κώδικα, για αδικήματα που σχετίζονται με τη μη καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών (άρθρο 33).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Δ' (άρθρα 34-35), υπό τον τίτλο «Νομική βοήθεια στη διαμεσολάβηση», προβλέπεται ο καθορισμός αποζημίωσης στους διαμεσολαβητές και τους νομικούς παραστάτες που διορίσθηκαν μετά την έναρξη ισχύος του ν. 4640/2019 για παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος (άρθρο 34) και ορίζεται η αρμόδια αρχή για την εξέταση των αιτήσεων παροχής νομικής βοήθειας σε διαδικασίες διαμεσολάβησης του ν. 4640/2019 (άρθρο 35).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Ε' (άρθρα 36-40), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις για την οργάνωση και λειτουργία των δικαστηρίων», θεσπίζεται η δυνατότητα εξ αποστάσεως διασκέψεων, με χρήση τεχνολογικών μέσων, για όλα τα δικαστήρια της χώρας, σε περιπτώσεις ανυπέβλητου κωλύματος ενός ή περισσότερων δικαστικών λειτουργών (άρθρο 36), συνιστώνται είκοσι (20) νέες θέσεις δικαστικών υπαλλήλων, του κλάδου πληροφορικής, στο Συμβούλιο της Επικρατείας, και θεσπίζεται ειδική, κατά παρέκκλιση των κειμένων διατάξεων, διαδικασία για την πλήρωσή τους, καθώς και για την πλήρωση υφιστάμενων κενών οργανικών θέσεων δικαστικών υπαλλήλων, του κλάδου πληροφορικής, στο Συμβούλιο της Επικρατείας και στη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων (άρθρο 37), προβλέπεται η σύσταση, με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Ψηφιακής Διακυβέρνησης και του εκάστοτε καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού, ομάδων εργασίας, στο πλαίσιο προγραμμάτων και δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ηλεκτρονική δικαιοσύνη, με δυνατότητα συμμετοχής, μεταξύ άλλων, δικαστικών ή εισαγγελικών λειτουργών και δικαστικών υπαλλήλων (άρθρο 38). Επίσης, ορίζεται ότι τα σχέδια διαταγμάτων που αποστέλ-

λονται προς επεξεργασία στο Συμβούλιο της Επικρατείας διακινούνται αποκλειστικά με χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.), και ότι, από 1.1.2021, η κατάθεση δικογράφων στο Συμβούλιο της Επικρατείας πραγματοποιείται ηλεκτρονικά, εφόσον φέρουν εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή (άρθρο 39), και θεσπίζεται για δικαστικούς λειτουργούς, γονείς ανήλικων τέκνων, των οποίων οι σύζυγοι υπηρετούν ως μόνιμοι υπάλληλοι στον διπλωματικό κλάδο, σε αρχή της Εξωτερικής Υπηρεσίας, δυνατότητα απόσπασης στην ίδια πόλη και στην ίδια ή άλλη αρχή, για εκτέλεση ειδικής υπηρεσίας σε αντικείμενα συναφή με τη δικαστική ιδιότητα (άρθρο 40).

Διά του Κεφαλαίου ΣΤ΄ (άρθρο 41), υπό τον τίτλο «Αρμοδιότητες Υποθηκοφυλάκων» ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι οι καταδικασθέντες τελεσίδικα υποθηκοφύλακες, προϊστάμενοι μεταβατικών κτηματολογικών γραφείων ή ενεχυροφύλακες, να αποδώσουν εισπραχθέντα, αναλογικά και πάγια δικαιώματα πλέον τόκων και εξόδων, που είχαν εισπράξει κατά παράβαση των ισχυουσών διατάξεων δύνανται, με την καταβολή αυτών στον νικήσαντα διάδικο, να συμψηφίσουν αυτεπαγγέλτως, όσα ποσά έχουν αποδώσει αχρεωστήτως στο Δημόσιο από την ανωτέρω αιτία με εισπραττόμενα, αναλογικά και πάγια, αποδοτέα στο Δημόσιο, δικαιώματα από μεταγραφές, εγγραφές, καταχωρίσεις, σημειώσεις, άρσεις και διαγραφές στα υποθηκοφυλακεία, στα αντίστοιχα μεταβατικά κτηματολογικά γραφεία και ενεχυροφυλακεία.

Με το Κεφάλαιο Ζ΄ (άρθρο 42), υπό τον τίτλο «Χορήγηση Ποινικού Μητρώου στην Τράπεζα της Ελλάδας», τροποποιείται το άρθρο 4 του ν 4261/2014 και ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι η Τράπεζα της Ελλάδας μπορεί να ζητά τη χορήγηση αντιγράφου ποινικού μητρώου δικαστικής χρήσης σύμφωνα με το άρθρο 572 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Η΄ (άρθρα 43-44), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις θεμάτων ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ.», θεσπίζεται η δυνατότητα απόσπασης υπαλλήλων δημοσίων υπηρεσιών και δικαστικών υπαλλήλων στο Ταμείο Χρηματοδότησης Δικαστικών Κτιρίων (ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ.), κατά παρέκκλιση του άρθρου 68 του ν. 3528/2007 (άρθρο 43), και ρυθμίζεται η καταβολή μισθωμάτων στο ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ. από εκμετάλλευση κυλικείων εντός κτηρίων ιδιοκτησίας του (άρθρο 44).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Θ΄ (άρθρο 45), υπό τον τίτλο «Μετάταξη υπαλλήλων στο Υπουργείο Δικαιοσύνης», θεσπίζεται η δυνατότητα μετάταξης στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης υπαλλήλων που υπηρετούν σε αυτήν, κατά παρέκκλιση κάθε άλλης διάταξης.

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Ι΄ (άρθρο 46), υπό τον τίτλο «Κάλυψη θέσεων δικαστικών υπαλλήλων», ορίζεται ότι επιτρέπεται η πλήρωση θέσεων

τακτικού προσωπικού των δικαστηρίων της χώρας, από πίνακες επιλαχόντων προηγούμενων διαγωνισμών του Α.Σ.Ε.Π., χωρίς νέα προκήρυξη, κατ' εφαρμογή της παραγράφου 9 του άρθρου 15 του ν. 2190/1994, με την εν λόγω ρύθμιση να καταλαμβάνει και την προκήρυξη 8Κ/2017 Α.Σ.Ε.Π.

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου ΙΑ' (άρθρο 47), υπό τον τίτλο «Ρύθμιση για Ελεγκτικό Συνέδριο», αυξάνονται, κατά πέντε (5) συνολικά, οι οργανικές θέσεις δικαστικών λειτουργιών του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στους βαθμούς του Αντιπροέδρου, κατά μία (από 8 σε 9), και του Συμβούλου, κατά τέσσερις (από 33 σε 37).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου ΙΒ' (άρθρο 48), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις σχετικά με τα πειθαρχικά και δικαιοδοτικά όργανα του ποδοσφαίρου», επέρχονται τροποποιήσεις στις διατάξεις που αφορούν τα πειθαρχικά και δικαιοδοτικά όργανα του ποδοσφαίρου, ως προς τη σύνθεση, την επιλογή των δικαστικών λειτουργιών που τα απαρτίζουν, και την ανανέωση της θητείας τους.

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου ΙΓ' (άρθρο 49-50), υπό τον τίτλο «Διοικητικά όργανα της ΕΣΔΙΑ», παρέχεται η δυνατότητα άπαξ ανανέωσης της θητείας του Διευθυντή Οικονομικού Προγραμματισμού και Εποπτείας Οικονομικών Υποθέσεων (άρθρο 49) και των Διευθυντών Κατάρτισης και Επιμόρφωσης (άρθρο 50) της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Λειτουργιών.

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου ΙΔ' (άρθρα 51-52), υπό τον τίτλο «Περιορισμοί στη διαδικασία της εκτέλεσης», τίθεται χρονικό όριο στην κατάσχεση εις χείρας τρίτων για τα αδικήματα του τύπου διά της τροποποίησης του άρθρου μόνου του ν. 1178/1981 (άρθρο 51) και ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με τις ανακοπές κατά της εκτελεστικής διαδικασίας διά της τροποποίησης του άρθρου 152 του ν. 3588/2007 (άρθρο 52).

Με το Κεφάλαιο ΙΣΤ' (άρθρα 53-64), υπό τον τίτλο «Τροποποιήσεις στις διατάξεις που διέπουν την Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών», εισάγονται τροποποιήσεις στον ν. 4412/2016 και, συγκεκριμένα, αναφορικά με τη συγκρότηση της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (άρθρο 53), τη λειτουργική ανεξαρτησία των μελών της Αρχής (άρθρο 54), την οικονομική αυτοτέλεια της Αρχής (άρθρο 55), τη διαδικασία πειθαρχικού ελέγχου των μελών της Αρχής (άρθρο 56) και την πειθαρχική διαδικασία που εφαρμόζεται (άρθρο 57), ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα σχετικά με τις συνεδριάσεις της Αρχής (άρθρο 58) και την οργάνωσή της (59), καθορίζονται εκ νέου οι αρμοδιότητες του Προέδρου της Αρχής (άρθρο 60) καθώς και ζητήματα που αφορούν στο προσωπικό της Αρχής και τον τρόπο πλήρωσης των θέσεων του προσωπικού της (άρθρο 61), καταργούνται οι θέσεις Νομικών Συμβούλων και συνιστάται, εντός της Αρχής, Γραφείο Νομικού Συμβούλου

του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (άρθρο 62). Τέλος, τροποποιείται η διάταξη του άρθρου 359 του ν. 4412/2016 αναφορικά με την Έκθεση πεπραγμένων (άρθρο 63) και ορίζονται οι κανονιστικές διατάξεις οι οποίες αφορούν την Αρχή και εξακολουθούν να ισχύουν κατά το μέρος που δεν αντίκειται στις διατάξεις του νομοσχεδίου (άρθρο 64).

Διά του Κεφαλαίου ΙΖ' (άρθρο 65), υπό τον τίτλο «Τμήμα Οικονομικού Εγκλήματος-Τροποποιήσεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας», τροποποιούνται οι διατάξεις των άρθρων 33-36 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας που αφορούν τους Εισαγγελείς Οικονομικού Εγκλήματος.

Το Μέρος Τέταρτο του νομοσχεδίου διαρθρώνεται σε τρία (3) Κεφάλαια (άρθρα 66-76). Ειδικότερα, το Κεφάλαιο Α' (άρθρα 66-67) περιέχει «Καταργούμενες διατάξεις», το Κεφάλαιο Β' (άρθρο 68) περιέχει «Τελικές διατάξεις» και το Κεφάλαιο Γ' (άρθρα 69-75) περιέχει «Μεταβατικές διατάξεις» του νομοσχεδίου. Το άρθρο 76 ορίζει την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου.

II. Γενικές Παρατηρήσεις

A. Με τα άρθρα του νομοσχεδίου εισάγονται τροποποιήσεις ή συμπληρώσεις ισχυουσών διατάξεων, οι οποίες αφορούν ως επί το πλείστον συγκεκριμένες ρητά αναφερόμενες παραγράφους και, εν συνεχεία, παρατίθεται ολόκληρη η υπό τροποποίηση διάταξη, όπως προβλέπεται στο άρθρο 74 παρ. 4 του Συντάγματος και το άρθρο 59 του ν. 4622/2019. Παρατηρείται, ωστόσο, ότι τροποποιήσεις και συμπληρώσεις εισάγονται και σε επιμέρους παραγράφους των υπό τροποποίηση άρθρων, για τις οποίες απουσιάζει η ρητή μνεία στα πρώτα εδάφια των άρθρων του νομοσχεδίου, όπου προσδιορίζονται οι τροποποιήσεις και συμπληρώσεις. Ενδεικτικά, αναφέρεται το άρθρο 2, στο οποίο ορίζεται ότι «[σ]το άρθρο 6 του ν. 4194/2013 (Α' 208) προστίθεται νέα παρ. 3 και το άρθρο 6 διαμορφώνεται ως εξής». Εν προκειμένω, τροποποίηση υφίσταται και η παρ. 2 του άρθρου 6 του ν. 4194/2013, καθώς η φράση «Νομικού Τμήματος Νομικής Σχολής» αντικαθίσταται από την φράση «Νομικού Τμήματος ή Νομικής Σχολής», και η φράση «εφόσον αυτό έχει αναγνωρισθεί σύμφωνα με τις νόμιμες διαδικασίες» αντικαθίσταται από τη φράση «εφόσον αυτό έχει αναγνωρισθεί από τον Διεπιστημονικό Οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.), που προβλέπεται στο άρθρο 1 του ν. 3328/2005 (Α' 80)». Επίσης, στο άρθρο 5 του νομοσχεδίου ορίζεται ότι «[η] παρ. 2 του άρθρου 16 και η παρ. 3Α του ν. 4194/2013 (Α' 208) αντικαθίστανται και το άρθρο 16 διαμορφώνεται ως εξής». Στην περίπτωση αυτή, τροποποίηση υφίσταται και η παρ. 3 του άρθρου 16 του ν. 4194/2013, καθώς η φράση «με βάση την Οδηγία 2005/36 ΕΚ του

Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (L 255/22), η οποία έχει ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη, με το προεδρικό διάταγμα 122/2010 (Α' 200)», αντικαθίσταται από τη φράση «σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα 122/2010 (Α' 200)». Περαιτέρω, τροποποιήσεις, συμπληρώσεις ή διορθώσεις ήσσονος σημασίας, οι οποίες δεν αναφέρονται ρητά, παρατηρούνται και σε άλλα άρθρα του νομοσχεδίου. Ενδεικτικά, στην παρ. 1 του άρθρου 36 του ν. 4194/2013, όπως τροποποιείται διά του άρθρου 10 του νομοσχεδίου, η φράση «να αντιπροσωπεύει και να υπερασπίζεται» αντικαθίσταται από τη φράση «η αντιπροσώπευση και η υπεράσπιση». Στο άρθρο 61 του ν. 4194/2013, όπως τροποποιείται με το άρθρο 12 του νομοσχεδίου, πέραν της αντικατάστασης της παρ. 4, η οποία αναφέρεται, τροποποιείται και η παρ.1 (τα στοιχεία αα, ββ, γγ, δδ αντικαθίστανται από τα στοιχεία α, β, γ, δ), στην παρ. 2 η φράση «κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Δικαιοσύνης και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας» αντικαθίσταται από τη φράση «κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Δικαιοσύνης και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων», και στην παρ. 3 στο υπό β' στοιχείο η φράση «στις διατάξεις του άρθρου 82 παράγραφος 2» αντικαθίσταται από τη φράση «στην παρ. 2 του άρθρου 82»). Αντίστοιχες τροποποιήσεις υφίστανται στο άρθρο 99 παρ. 2 του ν. 4194/2013, όπως τροποποιείται με το άρθρο 16 του νομοσχεδίου, στο άρθρο 142 παρ. 2 και 4 του ν. 4194/2013 όπως τροποποιείται με το άρθρο 21 του νομοσχεδίου, και στο άρθρο 147 παρ. 2,3,4 και 5 του ν. 4194/2013 όπως τροποποιείται με το άρθρο 22 του νομοσχεδίου (βλ., σχετικά, και Εγχειρίδιο Νομοπαρασκευαστικής Μεθοδολογίας, Αθήνα, 2020, σελ. 16 καθώς και σελ. 50 στον πίνακα επεξεργασίας πρότυπων νομοθετικών κειμένων).

Β. Ο τίτλος του Κεφαλαίου Α' του Μέρους Δεύτερου «Ρυθμίσεις στον Κώδικα Δικηγόρων» δεν παρίσταται δόκιμος και, ως εκ τούτου, προτείνεται να αντικατασταθεί από τον τίτλο «Τροποποιήσεις του Κώδικα Δικηγόρων».

III. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 1

Ερωτάται κατά πόσον η ρύθμιση του άρθρου 4Α, σύμφωνα με την οποία, οι εκκρεμούσες αιτήσεις των οποίων η συζήτηση έχει προσδιορισθεί μετά τις 15.6.2021, εισάγονται προς συζήτηση υποχρεωτικά και αποκλειστικά διά του πλέγματος των κανόνων των άρθρων 4Α έως 4Κ, είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα, το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου(ΕΣΔΑ), το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. καθώς και με το άρθρο 221 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, το οποίο, πά-

ντως, δεν έχει αυξημένη τυπική ισχύ. Η υποχρεωτική υπαγωγή τμήματος των εκκρεμοσών αιτήσεων ρύθμισης οφειλών του ν. 3869/2010 σε δικονομικούς κανόνες όπως αυτοί των άρθρων 4Α έως 4Κ εναπόκειται κατ' αρχήν στην ευχέρεια του νομοθέτη. Προβληματισμός γεννάται, εν τούτοις, κατά πόσον το περιεχόμενο των εν λόγω ειδικών διατάξεων δύναται, συνδυαστικά ή σωρευτικά, και πάντως, κατ' αποτέλεσμα, αφενός, να διαρρήξει την ισοσύτητα μεταξύ των πολιτών που έχουν ήδη ζητήσει τη ρύθμιση των οφειλών τους, εφόσον αυτοί θα δικασθούν βάσει διαφορετικών κανόνων, σύμφωνα με την ημερομηνία προσδιορισμού συζήτησης της αίτησής τους και όχι σύμφωνα με την έναρξη ισχύος του σχετικού νόμου, αφετέρου, να περιορίσει υπέρμετρα την ισοσύτητα των όπλων μεταξύ των διαδίκων – οφειλετών και πιστωτών αντίστοιχα – εφόσον οι πρώτοι εξ αυτών θα κληθούν, ενώ υφίστατο εκκρεμοδικία, να υποβληθούν σε πρόσθετες δικονομικές υποχρεώσεις στο πλαίσιο άλλης, όχι πλέον εκουσίας, αλλά αμφισβητούμενης, δικαιοδοσίας. Επισημαίνεται ειδικότερα ότι, υπό το πρίσμα του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, η αναδρομικότητα νομοθετικών διατάξεων είναι ανεκτή εφόσον, υπηρετώντας επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος (βλ., αντί πολλών, ΕΔΔΑ, Lilly κατά Γαλλίας υπ. αρ. 2, 25.11.2010), δεν παραβιάζει τον «εν γένει δικαιοχαρακτήρα της δίκης» και την ασφάλεια δικαίου (βλ. σχετικώς Λ.-Α. Σισιλιάνος, Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Ερμηνεία κατ' άρθρο, άρθρο 6 παρ. 1, 2η έκδοση, 2017, σελ. 275 επ.) και «δεν προκαλεί πλήγμα στο δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο το οποίο να είναι δυσανάλογο σε σχέση με το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα» (βλ. S. Guinchard et al., Droit processuel, Droit processuel, Droits fondamentaux du procès, 10 η έκδοση, 2019, παρ. 195 και 405).

2. Επί του άρθρου 2

Διά της παρ. 1 του άρθρου 2 τροποποιείται το άρθρο 6 του ν. 4194/2013 ως προς τις προϋποθέσεις κτήσης δικηγορικής ιδιότητας και προστίθεται διάταξη σύμφωνα με την οποία, «3. Κατ' εξαίρεση της παρ. 1, πολίτης τρίτης χώρας, που διαμένει νομίμως στην ημεδαπή, μπορεί να διορισθεί δικηγόρος, εφόσον είναι απόφοιτος Τμήματος Νομικής Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος στην Ελλάδα με ελάχιστο βαθμό (μέσο όρο) πτυχίου επτά κόμμα πέντε (7,5) και κατέχει Μεταπτυχιακό Τίτλο Σπουδών Τμήματος Νομικής Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος της ημεδαπής».

Όπως έχει κρίνει το Συμβούλιο της Επικρατείας, «το δικηγορικό επάγγελμα είναι μεν ελευθέριο επάγγελμα, έχει όμως παράλληλα και το χαρακτήρα δημοσίου λειτουργήματος συνδεδεμένου με το σύστημα απονομής της δικαιοσύνης [βλ. σχετ. Ολομ. ΣτΕ 413/1993, ΣτΕ 1032/1999 κ.ά], δηλαδή μιας από

τις τρεις θεμελιώδεις κατά το άρθρο 26 του Συντάγματος κρατικές λειτουργίες (βλ. σχετικά και την προβλεπόμενη από το Σύνταγμα συμμετοχή δικηγόρων στα ειδικά δικαστήρια των άρθρων 88 παρ. 2 και 99 παρ. 1) και υπόκειται, για το λόγο αυτό, σε έντονη ρυθμιστική επέμβαση από το νομοθέτη (...). Ενόψει της ανωτέρω φύσεως του δικηγορικού επαγγέλματος και, ειδικότερα, της σημαντικής θεσμικά αποστολής των δικηγόρων περί την απονομή της δικαιοσύνης και την αποτελεσματική άσκηση του κατά το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος δικαιώματος για παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια (πρβλ. και Ολομ. ΣτΕ 2512/1997), μπορεί ο κοινός νομοθέτης, επιτρεπώς κατά το Σύνταγμα, να κρίνει ότι το δημόσιο συμφέρον επιβάλλει την άσκηση του δικηγορικού επαγγέλματος μόνο από έλληνες πολίτες ή από πολίτες κεκτημένους την ιθαγένεια Κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή, κατ' εξαίρεση, από ομογενείς αλλοδαπούς, να αποκλείσει δε το διορισμό ως δικηγόρων των λοιπών αλλοδαπών» (ΣτΕ 204/2005). Εξ άλλου, η συνάρτηση άσκησης δικηγορικής δραστηριότητας με την ιθαγένεια κράτους μέλους απαντά στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (βλ. <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1261>, Πρωτόκολλο προσχώρησης του Εκουαδόρ στην εμπορική συμφωνία ΕΕ-Κολομβίας / Περού-Επιφυλάξεις σχετικά με την προσωρινή παρουσία φυσικών προσώπων για επιχειρηματικούς σκοπούς https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/february/tradoc_155377.%20Commitments%20of%20the%20EU%20Party.pdf σελ. 6).

Εξ άλλου, στην υπόθεση *Bigaeva* κατά Ελλάδα, το ΕΔΔΑ δεν προέβη μεν σε αναγνώριση ύπαρξης δικαιώματος άσκησης του δικηγορικού λειτουργήματος στους αλλοδαπούς, ούτε προέβη σε κρίση περί της υποχρέωσης του νομοθέτη να άρει τον σχετικό υφιστάμενο περιορισμό, έλαβε, όμως, υπόψη του, για την κρίση της συγκεκριμένης υπόθεσης, τους δεσμούς που είχε δημιουργήσει η αλλοδαπή υπήκοος στην Ελλάδα, καθώς οι αρχές της είχαν επιτρέψει να πραγματοποιήσει την προβλεπόμενη από τον Κώδικα Δικηγόρων πρακτική άσκηση. Εν τούτοις, το Δικαστήριο έκρινε ότι εναπόκειται στις Εθνικές Αρχές, οι οποίες έχουν διακριτική ευχέρεια ως προς τον καθορισμό των προϋποθέσεων πρόσβασης στο δικηγορικό επάγγελμα, να αποφασίσουν αν η ελληνική ιθαγένεια ή η ιθαγένεια ενός Κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας θα είναι απαιτούμενη προϋπόθεση προς την κατεύθυνση αυτή. (Βλ. ΕΔΔΑ, *Bigaeva* κατά Ελλάδα, 28.5.2009, ιδίως σκ. 32 – 35 και 40, πρβλ. και Evelien Brouwer & Karin de Vries, *Third-country Nationals and Discrimination on the Ground of Nationality: Article 18 TFEU in the Context of Article 14 ECHR and EU Migration Law: Time for a New Approach*, in M. Van den Brink, S. Burri & J. Goldschmidt (eds), *Equality and Human Rights: nothing*

but trouble? Liber amicorum Titia Loenen, 2015 σελ. 123-146, ιδίως, σελ. 129).

Διά της προτεινόμενης ρύθμισης αίρεται ο απόλυτος αποκλεισμός διορισμού πολιτών τρίτων χωρών ως δικηγόρων και ορίζεται ότι πολίτης τρίτης χώρας μπορεί να διορισθεί δικηγόρος, υπό τρεις προϋποθέσεις. Πρώτον, πρέπει ο πολίτης τρίτης χώρας να είναι απόφοιτος Τμήματος Νομικής Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος στην Ελλάδα, δεύτερον, να έχει ελάχιστο βαθμό (μέσο όρο) πτυχίου επτά και μισό (7,5) και, τρίτον, να κατέχει Μεταπτυχιακό Τίτλο Σπουδών Τμήματος Νομικής Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος της ημεδαπής. Εν προκειμένω, παρατηρείται ότι εισάγονται ακαδημαϊκές προϋποθέσεις-περιορισμοί κτήσης της δικηγορικής ιδιότητας (πτυχίο ελληνικού Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος, ανεξαρτήτως τυχόν ακαδημαϊκής αναγνώρισης τίτλου σπουδών που αποκτήθηκε στην αλλοδαπή, βαθμός πτυχίου, και μεταπτυχιακός τίτλος), των οποίων δεν προκύπτει ευκρινώς το πρόσφορο και η συνάφεια με τη δυνατότητα κτήσης της δικηγορικής ιδιότητας. Συγκεκριμένα, και οι τρεις ακαδημαϊκές προϋποθέσεις διαφοροποιούν ουσιωδώς τους πολίτες τρίτων χωρών από τους Έλληνες και τους πολίτες της Ε.Ε., για τους οποίους η κτήση της δικηγορικής ιδιότητας συναρτάται απλώς και μόνο με τη λήψη πτυχίου (ελληνικού Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος ή ισότιμου και αντιστοιχού πτυχίου της αλλοδαπής, εφόσον έχει αναγνωρισθεί), ανεξαρτήτως βαθμολογίας. Περαιτέρω, και η κατοχή μεταπτυχιακού τίτλου αποτελεί έτερο ακαδημαϊκό προσόν, το οποίο δεν απαιτείται για την κτήση δικηγορικής ιδιότητας από Έλληνες και από πολίτες της Ε.Ε. Μάλιστα, εκ των Εκθέσεων Ανάλυσης Συνεπειών Ρύθμισης, δεν προκύπτει ο λόγος συνάρτησης του δικαιώματος κτήσης της δικηγορικής ιδιότητας από πολίτες τρίτων χωρών με την ύπαρξη υψηλότερων ακαδημαϊκών προσόντων, ο οποίος θα καθιστούσε ευχερέστερο τον ενδεχόμενο δικαστικό έλεγχο των προϋποθέσεων προς την αρχή της αναλογικότητας.

3. Επί του άρθρου 10

Το άρθρο 10 φέρει τον τίτλο «Έργο του δικηγόρου και διαμεσολάβηση – Υποστήριξη Κτηματολογίου από Δικηγόρους Τροποποίηση του άρθρου 36 του ν. 4194/2013». Όμως, παρατηρείται ότι η μοναδική τροποποίηση που επέρχεται στο άρθρο 36 του ν. 4194/2013, αφορά την προσθήκη περ. στ´ σχετικά με την υποστήριξη του Κτηματολογίου από Δικηγόρους εν σχέσει με τον έλεγχο εγγραπτών πράξεων και τη νομική υποστήριξη των συναλασσομένων. Κατά συνέπεια, η φράση «έργο του δικηγόρου και διαμεσολάβηση» θα ήταν, ενδεχομένως, προτιμότερο να απαλειφθεί, καθώς δεν επέρχε-

ται δια του συγκεκριμένου άρθρου τροποποίηση που να αφορά το έργο του δικηγόρου σε σχέση με τη διαμεσολάβηση.

Τέλος, ο ρηματικός τύπος «συστήνονται» στην περ. στ' της παρ. 2, θα μπορούσε να αντικατασταθεί από τον τύπο «συνιστώνται».

4. Επί του άρθρου 11

Με την προτεινόμενη διάταξη προστίθενται τα εξής εδάφια στην παράγραφο 3 του άρθρου 54 του ν. 4194/2013, η οποία ρυθμίζει ζητήματα διανομής κερδών στους εταίρους δικηγορικών εταιρειών: «Με απόφαση του διαχειριστή, η οποία λαμβάνεται εντός της χρήσης, είναι δυνατή η διανομή προσωρινών καθαρών εσόδων (κερδών) στους εταίρους, με την προϋπόθεση ότι καταρτίζεται σχετική προσωρινή κατάσταση αποτελεσμάτων, από την οποία προκύπτει ότι υφίστανται τα προς τούτο αναγκαία ποσά. Το ποσό που διανέμεται δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό των κερδών που προκύπτει με βάση την ετήσια διανομή καθαρών εσόδων της παρ. 2».

Επί του πρώτου εδαφίου παρατηρείται, καταρχάς, ότι ο προσδιορισμός του αρμόδιου οργάνου (συνέλευση των εταίρων ή διαχειριστής ή άλλο όργανο της εταιρείας) για τη λήψη απόφασης προς διανομή «προσωρινών καθαρών εσόδων (κερδών)» είναι ζήτημα καταστατικής, και όχι νομοθετικής ρύθμισης, και, συνεπώς, η αναφορά σε «διαχειριστή» πρέπει να αντικατασταθεί από αναφορά σε «αρμόδιο όργανο». Επίσης, δεν είναι σαφές για ποιον λόγο η απόφαση αυτή πρέπει να «λαμβάνεται εντός της χρήσης», όπως επίσης και τι συνεπάγεται η διανομή «προσωρινών καθαρών εσόδων (κερδών)» κατ' εφαρμογή απόφασης που έχει ληφθεί στην προηγούμενη χρήση, πρακτική συνήθης ειδικά σε ό,τι αφορά τις διανομές των πρώτων μηνών της χρήσης. Εξ άλλου, δεδομένου ότι οι δικηγορικές εταιρείες δεν είναι κεφαλαιουχικές εταιρείες, προβληματισμό δημιουργεί η θέσπιση υποχρέωσης για κατάρτιση «προσωρινής κατάστασης αποτελεσμάτων» που δεν απαντά στη σχετική νομοθεσία για τις λοιπές εταιρείες που οργανώνονται και λειτουργούν κατά παρεμφερή τρόπο (εταιρείες συμβολαιογράφων του π.δ. 284/1993, εταιρείες δικαστικών επιμελητών του π.δ. 68/2011, λοιπές αστικές κερδοσκοπικές εταιρείες).

Περαιτέρω, η ρύθμιση του δεύτερου εδαφίου, σύμφωνα με την οποία, «το ποσό που διανέμεται δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό των κερδών που προκύπτει με βάση την ετήσια διανομή καθαρών εσόδων», παρίσταται περιττή, καθώς ορίζει το αυτόνομο και, πάντως, χρήζει συμπλήρωσης, αν όχι ως προς τις εταιρικού δικαίου συνέπειες (πρβλ. άρθρα 100 παρ. 5 του ν. 4072/2012 και 163 του ν. 4548/2018), τουλάχιστον, ως προς τη φορολογική μεταχείριση των προσωρινών απολήψεων που υπερβαίνουν τα ετήσια κέρ-

δη, δηλαδή αν θεωρείται ότι έχουν καταβληθεί έναντι κερδών της επόμενης χρήσης ή ότι συνιστούν δανεισμό ή χρηματική «διευκόλυνση» της εταιρείας προς τους εταίρους. Ελλείψει τέτοιας ρύθμισης, δεν φαίνεται να επιτυγχάνεται ο σκοπός για τον οποίο προτείνεται η διάταξη, ο οποίος, σύμφωνα με τον πίνακα που φέρει τον τίτλο «Σύνοψη στόχων κάθε άρθρου» και αποτελεί μέρος της «Ανάλυσης Συνεπειών Ρύθμισης» που συνοδεύει το νομοσχέδιο, είναι να «μην συγχέονται από τη φορολογική αρχή οι απολήψεις των εταιρικών δικηγορικών εταιρειών με τις προβλεπόμενες αμοιβές ή παροχές σε είδος κατά τα άρθρα 12 και 13 του ν.4172/2013» (Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος).

5. Επί των άρθρων 12 και 26

Διά του άρθρου 12 αντικαθίσταται η παρ. 4 του άρθρου 62 του ν. 4194/2013 υπό τον τίτλο «Προκαταβολή εισφορών-κρατήσεων» και, μεταξύ άλλων, ορίζεται ότι «[σ]την τακτική διαδικασία, κατά τη διάταξη του άρθρου 237 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, ο δικηγόρος οφείλει να καταθέτει ενιαίο γραμμάτιο για τις προτάσεις και την παράσταση». Συναφώς παρατηρείται ότι το άρθρο 237 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας αφορά την τακτική διαδικασία στο Ειρηνοδικείο, το Μονομελές Πρωτοδικείο και το Πολυμελές Πρωτοδικείο. Εν τούτοις, παρατηρείται ότι διά του άρθρου 26 του νομοσχεδίου τροποποιείται το Παράρτημα Ι του ν. 4194/2013, προκειμένου να εναρμονισθεί με την προτεινόμενη ρύθμιση περί κατάθεσης ενιαίου γραμματίου για τις προτάσεις και την παράσταση μόνο αναφορικά με την τακτική διαδικασία στο Μονομελές Πρωτοδικείο και στο Πολυμελές Πρωτοδικείο. Ερωτάται, επομένως, αν στην τροποποίηση του πίνακα αμοιβών δικηγόρων θα πρέπει να προστεθεί και η σχετική διάταξη του Παραρτήματος Ι του ν. 4194/2013 ως προς την τακτική διαδικασία στο Ειρηνοδικείο.

Τέλος, για λόγους νομοτεχνικούς, θα μπορούσαν να απαλειφθούν τα εισαγωγικά στο τέλος της παρ. 4 του άρθρου 62 του ν. 4194/2013, το οποίο τροποποιείται με το άρθρο 12.

6. Επί του άρθρου 19

Στην παρ. 3 περ. α' του άρθρου 107 του ν. 4194/2013, όπως προστίθεται διά του άρθρου 19, μπορεί να απαλειφθεί το γράμμα «G».

7. Επί του άρθρου 20

Με το άρθρο 20 καθορίζονται εκ νέου μέσω της τροποποίησης του άρθρου 141 του ν. 4194/2013 τα χρονικά όρια παραγραφής πειθαρχικών παραπτωμάτων που τελούνται από δικηγόρους. Στην παρ. 2 του υπό τροποποίηση αρ-

θρου 141 ορίζεται ότι «[ό]σο διαρκεί η ποινική διαδικασία και μέχρι την περάτωση της αναστέλλεται η παραγραφή του πειθαρχικού παραπτώματος». Στο συγκεκριμένο εδάφιο μπορεί να γίνει ρητή αναφορά συγκεκριμένα στην αμετάκλητη περάτωση της ποινικής διαδικασίας και η φράση «μέχρι την περάτωση της» να συμπληρωθεί ως εξής «μέχρι την αμετάκλητη περάτωση της»

8. Επί του άρθρου 23

Διά του άρθρου 23 του νομοσχεδίου αντικαθίσταται η παρ. 7 του άρθρου 152 του ν. 4194/2013 και ορίζεται ότι «α) Ο αρμόδιος Εισαγγελέας, σε περίπτωση άσκησης ποινικής δίωξης σε βάρος δικηγόρου, οφείλει να γνωστοποιεί σε περίληψη την ποινική δίωξη στον οικείο δικηγορικό σύλλογο. β) Οι γραμματείς των δικαστηρίων ή των δικαστικών συμβουλίων οφείλουν να διαβιβάζουν στον οικείο δικηγορικό σύλλογο τα παραπεμπτικά ή απαλλακτικά βουλευμάτα του πρώτου και του δεύτερου βαθμού δικαιοδοσίας, καθώς και τις πρωτόδικες, τελεσίδικες και αμετάκλητες καταδικαστικές ή απαλλακτικές αποφάσεις που αφορούν σε δικηγόρο». Ως προς την περίπτωση α' η φράση «περίληψη ποινικής δίωξης» θα μπορούσε, για λόγους νομοτεχνικούς, να αναδιατυπωθεί, ώστε να αποτυπώνεται ευκρινώς ότι πρόκειται για αναφορά στις αξιόποινες πράξεις για τις οποίες ασκείται η δίωξη με παραπομπή στις οικείες διατάξεις.

Ως προς την περίπτωση β', παρατηρείται ότι στην υπό ψήφιση διάταξη εισάγονται δύο επιμέρους τροποποιήσεις σε σχέση με την ισχύουσα. Αφενός, η διαβίβαση στον οικείο Δικηγορικό Σύλλογο παραπεμπτικών ή απαλλακτικών βουλευμάτων του πρώτου και του δεύτερου βαθμού δικαιοδοσίας καθώς και η διαβίβαση πρωτόδικων, τελεσίδικων και αμετάκλητων καταδικαστικών ή απαλλακτικών αποφάσεων που αφορούν σε δικηγόρο λαμβάνει χώρα επιμελεία των γραμματέων των δικαστηρίων ή των δικαστικών συμβουλίων και όχι του αρμοδίου εισαγγελέα. Αφετέρου, απαλείφεται η σχετική προς τούτο προθεσμία διαβίβασης των δέκα (10) ημερών. Σύμφωνα με τις Γενικές Αρχές που διέπουν τα πειθαρχικά αδικήματα, όπως αποτυπώνονται ειδικά στο άρθρο 139 του κώδικα δικηγόρων (ν. 4194/2013), η πειθαρχική δίκη είναι αυτοτελής. Ορίζεται, όμως περαιτέρω, ότι «[ο] πειθαρχικός δικαστής δύναται να διατάξει την αναστολή της πειθαρχικής διαδικασίας, έως ότου περατωθεί η ποινική. Σε περίπτωση αθώωσης στην ποινική δίκη, η πειθαρχική διαδικασία επαναλαμβάνεται αν έχει τιμωρηθεί ο διωχθείς. Πάντως, οι διαπιστώσεις που εμπεριέχονται σε αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου ή αμετάκλητο βούλευμα, για την ύπαρξη ή μη ορισμένων γεγονότων, γίνονται δεκτές και στην πειθαρχική δίκη».

Περαιτέρω, παρατηρείται ότι σύμφωνα με το άρθρο 141 του ν. 4194/2013, όπως τροποποιείται διά του άρθρου 20 του νομοσχεδίου, όσο διαρκεί η ποινική διαδικασία, και μέχρι την περάτωσή της, αναστέλλεται η παραγραφή του πειθαρχικού παραπτώματος. Συνεπώς, από την έναρξη της ποινικής διαδικασίας, δηλαδή την άσκηση ποινικής δίωξης, και έως την περάτωσή της, αναστέλλεται η παραγραφή του πειθαρχικού παραπτώματος. Η έναρξη της αναστολής της παραγραφής των πειθαρχικών παραπτωμάτων διά της άσκησης ποινικής δίωξης μπορεί να λάβει χώρα σε μεταγενέστερο χρονικό σημείο, ενώ θα έχει ήδη διανυθεί ικανό χρονικό διάστημα από την τέλεσή τους, χωρίς μάλιστα να έχει ασκηθεί πειθαρχική δίωξη. Κατ' αποτέλεσμα, κατά τον χρόνο έκδοσης της αμετάκλητης καταδικαστικής απόφασης, οπότε και παύει η αναστολή της παραγραφής και εκκινεί εκ νέου η προθεσμία παραγραφής, είναι ενδεχόμενο, ο υπολειπόμενος χρόνος προς άσκηση πειθαρχικής δίωξης να είναι σύντομος. Γι' αυτόν τον λόγο, η διαβίβαση των αμετακλήτως καταδικαστικών αποφάσεων θα πρέπει να γίνεται εντός σύντομης προθεσμίας με επιμέλεια του αρμόδιου Εισαγγελέα, ο οποίος γνωστοποιήσει την άσκηση ποινικής δίωξης.

9. Επί του άρθρου 27

Με την προτεινόμενη διάταξη προστίθεται στα καθήκοντα των δικαστικών επιμελητών «η κοινοποίηση, γνωστοποίηση, διαβίβαση ή άλλη συναφής διαδικαστική πράξη με φυσικό τρόπο ή με ηλεκτρονικά μέσα». Από το κείμενο της διάταξης ή από τις επιμέρους Εκθέσεις της Ανάλυσης Συνεπειών Ρύθμισης δεν καθίσταται σαφές αν αντικείμενο της εν λόγω κοινοποίησης, γνωστοποίησης, διαβίβασης ή άλλης συναφούς διαδικαστικής πράξης είναι «δικόγραφα και εξώδικα έγγραφα» ή και τυχόν άλλα έγγραφα.

10. Επί του άρθρου 31

Διά του άρθρου 31 διευρύνεται ο λόγος αναψηλάφησης του άρθρου 544 περίπτωση 6 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας ώστε, όταν η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται σε ψευδή κατάθεση διαδίκου, ο ψευδής χαρακτήρας της να στοιχειοθετείται όχι μόνο με αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου ή με δικαστική ομολογία του διαδίκου, αλλά και με «δημόσια, προφορική ή έγγραφη, ομολογία του δια του τύπου και λοιπών μέσων ΜΜΕ ή μέσω του διαδικτύου». Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νομοσχεδίου, με την προσθήκη αυτή, «στην περίπτωση, που ένας διάδικος προβαίνει εγνωσμένα και δημόσια σε ομολογία, η οποία αναιρεί την πραγματολογική βάση επί της οποίας στηρίχθηκε η προσβαλλόμενη δικαστική απόφαση, παραδεχόμενος έτσι ότι εξαπάτησε την ελληνική Δικαιοσύνη και την ώθησε σε δι-

κανική κρίση που βασίσθηκε σε ψευδή στοιχεία, δίνεται η δικονομική δυνατότητα επανόρθωσης της αδικίας στον ζημιωθέντα διάδικο με την καθιέρωση σχετικού λόγου αναψηλάφησης».

Επισημαίνεται ότι, διά της διάταξης του άρθρου 31, εξισώνονται για τους σκοπούς της αναψηλάφησης τα αποδεικτικά μέσα της δικαστικής ομολογίας και της εξώδικης ομολογίας. Μολονότι τα εν λόγω αποδεικτικά μέσα διαφέρουν ως προς την αποδεικτική τους δύναμη, καθώς, σύμφωνα με το άρθρο 352 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, η δικαστική ομολογία παράγει πλήρη απόδειξη, ενώ η εξώδικη ομολογία εκτιμάται ελεύθερα από το δικαστήριο, εν προκειμένω εμφανίζονται να στοιχειοθετούν εξίσου τον υπό 544 περ. 6 λόγο αναψηλάφησης στην περίπτωση ψευδούς κατάθεσης διαδίκου. Περαιτέρω, επισημαίνεται η σχετική ρύθμιση διαχρονικού δικαίου του άρθρου 73 του νομοσχεδίου, σύμφωνα με την οποία, «η διάταξη του άρθρου 31 εφαρμόζεται και στις εκκρεμείς, κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, δίκες συμπεριλαμβανομένων και αυτών ενώπιον του Αρείου Πάγου».

11. Επί του άρθρου 32

α. Με το άρθρο 32 παρ. 1 τροποποιείται η παρ. 5 του άρθρου 150 του ν. 2960/2001 και ορίζεται ότι: η έκδοση πράξης επιβολής πολλαπλού τέλους σε βάρος ορισμένου προσώπου για διοικητική παράβαση που συνιστά ταυτόχρονα και το έγκλημα της λαθρεμπορίας αναστέλλει την προθεσμία της παραγραφής του σχετικού ποινικού αδικήματος και συνεπάγεται την αυτεπάγγελτη αναβολή ή αναστολή της αντίστοιχης ποινικής διαδικασίας, χωρίς να ισχύει ο χρονικός περιορισμός της αναστολής του πρώτου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 113 του Ποινικού Κώδικα. Περαιτέρω, ορίζεται ότι η αναστολή της προθεσμίας της παραγραφής και η αναβολή ή αναστολή της ποινικής διαδικασίας διαρκούν μέχρι την οριστικοποίηση της πράξης επιβολής πολλαπλού τέλους, λόγω άπρακτης παρόδου της προθεσμίας άσκησης προσφυγής ή μέχρις ότου καταστεί αμετάκλητη η απόφαση του αρμόδιου διοικητικού δικαστηρίου επί της προσφυγής που ασκήθηκε.

Εν προκειμένω παρατηρείται ότι ο Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας, σε συμμόρφωση με τη νομολογία του ΕΔΔΑ σχετικά με το τεκμήριο αθωότητας και την αρχή *ne bis in idem*, στο άρθρο 5 παρ. 2, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 17 του ν. 4446/2016, προβλέπει ότι τα διοικητικά δικαστήρια «δесμεύονται, επίσης, από τις αμετάκλητες καταδικαστικές αποφάσεις των ποινικών δικαστηρίων ως προς την ενοχή του δράστη, από τις αμετάκλητες αθωωτικές αποφάσεις, καθώς και από τα αμετάκλητα αποφαινόμενα να μην γίνει η κατηγορία βουλεύματα, εκτός εάν η απαλλαγή στηρίχθηκε στην έλλειψη αντικειμενικών ή υποκειμενικών στοιχείων που δεν αποτελούν προϋ-

πόθεση της διοικητικής παράβασης» (βλ. σχετικά στην Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας επί του Νομοσχεδίου «Πτωχευτικός Κώδικας, Διοικητική Δικαιοσύνη, Τέλη-Παράβολα, Οικειοθελής αποκάλυψη αδήλωτων εισοδημάτων, Ηλεκτρονικές συναλλαγές, Τροποποιήσεις του ν. 4270/2014 και λοιπές διατάξεις» την υπ' αριθμ. 8 παρατήρηση με αναλυτική παράθεση της νομολογίας). Σημειωτέον ότι, όταν μία συμπεριφορά ταυτόχρονα συνιστά διοικητική παράβαση και έγκλημα, διεκδικούν εφαρμογή ισόκυρα το άρθρο 94 παρ. 1 του Συντάγματος και το άρθρο 96 παρ. 1 του Συντάγματος, που ιδρύουν την αρμοδιότητα των διοικητικών και των ποινικών δικαστηρίων, αντίστοιχα. Συνεπώς, η σχέση των δύο διαδικασιών, διοικητική και ποινική, οι οποίες δεν ιεραρχούνται συνταγματικά, αποτελεί δικαιοπολιτική επιλογή του νομοθέτη.

6. Με το άρθρο 32 παρ. 2 τροποποιείται το άρθρο 159 του ν. 2960/2001 και προστίθεται παρ. 3. Εξ άλλου, η αναφορά στα άρθρα 61 και 63 του Ποινικού Κώδικα στην παρ. 1 του άρθρου 159 πρέπει να διαγραφεί, διότι τα άρθρα αυτά έχουν καταργηθεί στον ισχύοντα Ποινικό Κώδικα.

Τέλος, θα ήταν νομοτεχνικά ορθότερο, η παρ. 2 του άρθρου 159 να αναδιατυπωθεί υπό το φως των άρθρων 60, 65 και 66 του ισχύοντος Ποινικού Κώδικα.

12. Επί του άρθρου 36

Με την προτεινόμενη διάταξη θεσπίζεται, για όλα τα δικαστήρια της χώρας, η δυνατότητα εξ αποστάσεως διασκέψεων με χρήση τεχνολογικών μέσων, σε περιπτώσεις ανυπέρβλητου κωλύματος ενός ή περισσότερων δικαστικών λειτουργών. Η δυνατότητα αυτή είχε παρασχεθεί κατά το διάστημα από 16.3.2020 και εντεύθεν με σειρά Κοινών Υπουργικών Αποφάσεων, κατ' εξουσιοδότηση, μεταξύ άλλων, του άρθρου 11 της από 11.3.2020 πράξης νομοθετικού περιεχομένου «Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της εμφάνισης του κορωνοϊού COVID-19 και της ανάγκης περιορισμού της διάδοσής του», η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 2 του ν.4682/2020.

Ο θεσμός της διασκέψεως προβλέπεται για όλα τα δικαστήρια της χώρας, πλην, αυτονόητα, των μονομελών (βλ. αρ. 301-302 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, αρ. 369 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, αρ. 34 π.δ. 18/1989, αρ. 38 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, αρ. 295 ν. 4700/2020). Η μυστικότητα της διασκέψεως διασφαλίζεται με την διά ζώσης παρουσία των δικαστικών λειτουργών σε αυτήν. Στο άρθρο 38 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας ορίζεται ότι «[η] διάσκεψη για την έκδοση Απόφασης είναι μυστική και το αποτέλεσμα της είναι απόρρητο ως τη δημοσίευση της Απόφασης».

Η δυνατότητα εξ αποστάσεως διασκέψεων, με χρήση τεχνολογικών μέ-

σων, ενδέχεται να εγκυμονεί κινδύνους ως προς τη διασφάλιση της μυστικότητάς τους, γεγονός το οποίο λαμβάνεται υπόψη με την προτεινόμενη διάταξη, η οποία προβλέπει διάσκεψη εξ αποστάσεως «με τη χρήση τεχνολογικών μέσων που διασφαλίζουν τη μυστικότητά τους». Δεδομένων των ειδικών και τεχνικών ζητημάτων που χρήζουν αντιμετώπισης, ώστε να επιτυγχάνεται ο σκοπός της διασφάλισης της μυστικότητας, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμη η κατά νομοθετική εξουσιοδότηση περαιτέρω ρύθμισή τους.

13. Επί του άρθρου 37

Με την προτεινόμενη διάταξη συνιστώνται είκοσι (20) νέες θέσεις δικαστικών υπαλλήλων, κλάδου πληροφορικής, στο Συμβούλιο της Επικρατείας, και ορίζεται ειδική, κατά παρέκκλιση των κειμένων διατάξεων, διαδικασία για την πλήρωσή τους, καθώς και για την πλήρωση υφιστάμενων κενών οργανικών θέσεων δικαστικών υπαλλήλων, κλάδου πληροφορικής, στο Συμβούλιο της Επικρατείας και στη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων. Ειδικότερα, προβλέπεται η πλήρωση των συνιστώμενων και των υφιστάμενων κενών θέσεων είτε με διορισμό μόνιμου προσωπικού, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων, είτε με μετάταξη μόνιμων υπαλλήλων των φορέων Γενικής Κυβέρνησης, κατά παρέκκλιση των κείμενων διατάξεων, είτε με μεταφορά αντίστοιχων θέσεων υπαλλήλων που υπηρετούν με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, κατά παρέκκλιση των κείμενων διατάξεων.

Το Σύνταγμα ορίζει στο άρθρο 92 ότι: «1. Οι υπάλληλοι της γραμματείας όλων των δικαστηρίων και των εισαγγελιών είναι μόνιμοι (...) 2. Νόμος ορίζει τα προσόντα των υπαλλήλων της γραμματείας όλων των δικαστηρίων και των εισαγγελιών, καθώς και τα σχετικά με την κατάστασή τους γενικά. 3. Οι προαγωγές, τοποθετήσεις, μεταθέσεις, αποσπάσεις και μετατάξεις των δικαστικών υπαλλήλων ενεργούνται ύστερα από σύμφωνη γνώμη υπηρεσιακών συμβουλίων που συγκροτούνται κατά πλειοψηφία από δικαστικούς λειτουργούς και δικαστικούς υπαλλήλους, όπως νόμος ορίζει». Συναφώς έχει κριθεί, με την υπ' αρ. 3178/2014 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, ότι «(...) οι γραμματείες των δικαστηρίων και εισαγγελιών οργανώνονται και στελεχώνονται από δικαστικούς υπαλλήλους, οι οποίοι αποτελούν ειδική κατηγορία υπαλλήλων που περιβάλλονται από εγγυήσεις ως προς την εν γένει υπηρεσιακή τους κατάσταση, μεταξύ των οποίων η μονιμότητα (ΣΤΕ 1540/2013 Ολομέλεια, 195/2013 Ολομέλεια, 1482/2002, 108 - 116/1997 Ολομέλεια). Κατά την έννοια των ίδιων διατάξεων δεν αποκλείεται κατόπιν ειδικής νομοθετικής προβλέψεως η πρόσληψη στις εν λόγω

γραμματείες και υπαλλήλων με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, με τις προϋποθέσεις α) ότι δεν αναιρείται ο συνταγματικός κανόνας της οργανώσεως και στελεχώσεως των εν λόγω γραμματειών με μόνιμους δικαστικούς υπαλλήλους, β) ότι στους υπαλλήλους αυτούς ανατίθενται καθήκοντα τεχνικής ή ειδικής επιστημονικής φύσεως που δικαιολογούνται από την φύση της σχέσεως εργασίας τους και γ) ότι παραφυλλάσσονται υπέρ των μόνιμων δικαστικών υπαλλήλων τα συνδεόμενα αρρήκτως με την άσκηση του δικαιοδοτικού έργου καθήκοντα (π.χ. συμμετοχή στην συγκρότηση των δικαστηρίων και στις συνεδριάσεις τους, σύνταξη πρακτικών, συμμετοχή στα δικαστικά συμβούλια κ.λπ.), (πρβλ. ΣτΕ 1715 - 1722, 1770, 1809/1983 Ολομέλεια, 4356/1976 Ολομέλεια, βλ. και 1540/2013 Ολομέλεια)» (σκέψη 9).

Υπό το φως των ανωτέρω, η προτεινόμενη δυνατότητα για την πλήρωση θέσεων δικαστικών υπαλλήλων στο Συμβούλιο της Επικρατείας και στη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, με μεταφορά αντίστοιχων θέσεων υπαλλήλων που υπηρετούν με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, τελεί αυτονόητα υπό τις ανωτέρω προϋποθέσεις που θέτει η υπ' αρ. 3178/2014 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας.

14. Επί του άρθρου 38

α. Με την προτεινόμενη διάταξη προβλέπεται η δυνατότητα σύστασης ομάδων εργασίας για την πραγματοποίηση έργων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στο πλαίσιο προγραμμάτων και δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ηλεκτρονική δικαιοσύνη, με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Ψηφιακής Διακυβέρνησης και του εκάστοτε καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού. Μέλη των ομάδων εργασίας μπορεί να ορίζονται, μεταξύ άλλων, δικαστικοί και εισαγγελικοί λειτουργοί, οι οποίοι ανήκουν στον κλάδο της δικαιοσύνης στον οποίο αφορούν οι πραγματοποιούμενες δράσεις και οι οποίοι επιλέγονται με πράξη του οργάνου που διευθύνει το οικείο δικαστήριο ή εισαγγελία. Συναφώς προστίθεται νέα παρ. 5 στο άρθρο 41 του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών (ν. 1756/1988), με την οποία ορίζεται ότι η συμμετοχή δικαστικών λειτουργών στις εν λόγω ομάδες εργασίας «συνιστά δικαστικό έργο, το οποίο παρέχεται στο πλαίσιο των υπηρεσιακών καθηκόντων τους».

Στο άρθρο 89 του Συντάγματος, το οποίο εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο συνταγματικών εγγυήσεων προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας των δικαστικών λειτουργών, περιγράφονται έργα και ιδιότητες οι οποίες επιτρέπονται στους δικαστικούς λειτουργούς και άλλες που είναι ασυμβίβα-

στες με το δικαστικό λειτούργημα. Μετά την αναθεώρηση του 2001, επιτρέπεται στους δικαστικούς λειτουργούς, πλην της δυνατότητας εκλογής τους ως μελών της Ακαδημίας Αθηνών ή του διδακτικού προσωπικού ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, η συμμετοχή τους σε συμβούλια ή επιτροπές που ασκούν αρμοδιότητες πειθαρχικού, ελεγκτικού ή δικαιοδοτικού χαρακτήρα, και σε νομοπαρασκευαστικές επιτροπές, η διενέργεια διαιτησιών στο πλαίσιο των υπηρεσιακών τους καθηκόντων, η εκπροσώπηση της χώρας σε διεθνείς οργανισμούς, και η άσκηση καθηκόντων σχετικών με την εκπαίδευση των δικαστικών λειτουργών, τα οποία ρητώς η παρ. 3 του άρθρου 89 ορίζει ότι θεωρούνται δικαστικά. Αντιθέτως, η ανάθεση διοικητικών καθηκόντων σε δικαστικούς λειτουργούς, η οποία επιτρεπόταν πριν από την αναθεώρηση του 2001, απαγορεύεται πλέον ρητώς (βλ. Α. Τσιρώνά, Ερμηνεία επί του άρθρου 89 του Συντάγματος, σε Φ. Σπυρόπουλο - Ξ. Κοντιάδη - Χ. Ανθόπουλο - Γ. Γεραπετρίτη, Το Σύνταγμα, Κατ' άρθρο ερμηνεία, 2017, σελ. 1362 επ. και την εκεί παρατιθέμενη βιβλιογραφία).

Σύμφωνα με την υπ' αρ. 3503/2009 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας (σκέψη 7) «ο αναθεωρητικός συνταγματικός νομοθέτης απαγορεύει πλέον από 1-1-2002 την ανάθεση διοικητικών καθηκόντων σε δικαστικούς λειτουργούς με σκοπό την ενίσχυση της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας τους. Εξάιρεση από το γενική αυτή απαγόρευση, η οποία, όμως, είναι, για το λόγο αυτό, στενά ερμηνευτέα, προβλέπεται από την παράγραφο 2 του άρθρου 89, προκειμένου για τη συμμετοχή δικαστικών λειτουργών, μεταξύ άλλων, σε συμβούλια ή επιτροπές πειθαρχικού, ελεγκτικού ή δικαιοδοτικού χαρακτήρα».

Εξ άλλου, υποστηρίζεται ότι η απαγόρευση συμμετοχής των δικαστών σε συλλογικά όργανα που είναι επιφορτισμένα με διοικητικά καθήκοντα αφορά στην άσκηση αλλότριου διοικητικού έργου και δεν καταλαμβάνει την ανάληψη διοικητικών καθηκόντων από τους δικαστές στο πλαίσιο της αυτοδιοίκησης της δικαιοσύνης και για την επιμέλεια των ιδίων υποθέσεων της (βλ. Α. Τσιρώνά, όπ. παρ., σελ. 1372, Κ. Γώγο, Η εφαρμογή των αναθεωρημένων διατάξεων του Συντάγματος για τους δικαστικούς λειτουργούς και την απονομή της δικαιοσύνης – Ένας απολογισμός, σε Ξ. Κοντιάδη (επιμ.), Πέντε χρόνια μετά τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001, τόμος 2, 2006, σελ. 733 επ.).

Συναφώς έχει κριθεί, με την υπ' αρ. 195/2013 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, ότι η Τριμελής Επιτροπή διενέργειας ειδικού διαγωνισμού για την πλήρωση κενών θέσεων δικαστικών υπαλλήλων του Ελεγκτικού Συνεδρίου (άρθρο 24 παρ. 9 του ν. 3202/2003) «ασκεί αρμοδιότητα η οποία είναι μεν, κατά περιεχόμενο, διοικητικής φύσεως, συνδέε-

ται όμως στενά με την εν γένει διοίκηση και οργάνωση του Ελεγκτικού Συνεδρίου και το επιτελούμενο από το δικαστήριο αυτό δικαιοδοτικό έργο στο οποίο, όπως έχει ήδη εκτεθεί, συμβάλλουν ενεργά και οι δικαστικοί υπάλληλοι (πρβλ. ΣτΕ 3773/2011 Ολομ., 322/2011 7μ., 611/2009 7μ., 3034-5/2008 Ολομ., 2011/2003 Ολομ., 1751/1997 7μ.). Συνεπώς, η συγκρότηση της Επιτροπής αυτής από δικαστικούς λειτουργούς του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν αντιβαίνει στις διατάξεις του άρθρου 89 παρ. 2 και 3 του Συντάγματος».

Υπό το φως των ανωτέρω, η συμμετοχή δικαστικών ή εισαγγελικών λειτουργών σε ομάδες εργασίας, στο πλαίσιο προγραμμάτων και δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ηλεκτρονική δικαιοσύνη, δύναται να θεωρηθεί έργο δικαστικό, εφόσον συνδέεται στενά με την εν γένει διοίκηση και οργάνωση των Δικαστηρίων της χώρας και το επιτελούμενο από αυτά δικαιοδοτικό έργο.

6. Με την παράγραφο 4 προστίθενται στο άρθρο 30 του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων (ν. 2812/2000) παράγραφοι 3 και 4. Η νέα παράγραφος 4 ορίζει την εφαρμογή των «διατάξε[ων] του παρόντος» και σε «υπό εξέλιξη έργα [...] για τα οποία έχουν ήδη συναφθεί σχετικές συμφωνίες επιδότησης» και για τα οποία «οι συνέπειες συγκρότησης των συλλογικών οργάνων της παρ. 1 ανατρέχουν στην ημερομηνία σύναψης των ήδη συναφθεισών συμφωνιών». Σημειώνεται ότι η αναφορά στα «συλλογικ[ά] όργαν[α] της παρ. 1» φαίνεται να παραπέμπει στην παράγραφο 1 του υπό ψήφιση άρθρου 38 του νομοσχεδίου και όχι στην παράγραφο 1 του άρθρου 30 του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων, στο οποίο εντάσσεται η προτεινόμενη διάταξη. Ομοίως, η αναφορά σε εφαρμογή των «διατάξε[ων] του παρόντος» φαίνεται να αφορά τις διατάξεις του υπό ψήφιση άρθρου 38 του νομοσχεδίου και όχι τις διατάξεις του άρθρου 30 του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων, στο οποίο εντάσσεται η προτεινόμενη διάταξη.

Δεδομένων των ανωτέρω και του ότι η προτεινόμενη παράγραφος 4, στο σύνολό της, εισάγει μεταβατική ρύθμιση, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο η παράγραφος αυτή να αποτελέσει αυτοτελή ρύθμιση στις μεταβατικές διατάξεις του νομοσχεδίου.

15. Επί του άρθρου 44

Η φράση «Στον αριθμό 10 της υποπαρ. ΣΤ.2, της παρ. ΣΤ, του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (Α΄ 222), προστίθεται εδάφιο, και η παρ. 10 διαμορφώνεται ως εξής» μπορεί να αντικατασταθεί με τη φράση «Στην περίπτωση 10 της υποπαρ. ΣΤ.2, της παρ. ΣΤ, του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (Α΄ 222), προστίθεται εδάφιο και η περίπτωση 10 διαμορφώνεται ως εξής». Επίσης, η φράση «Από 1.1.2014, οι δικαιούχοι της περ. α΄» μπορεί να αντικατα-

σταθεί με τη φράση «Από 1.1.2014, οι δικαιούχοι της υποπερ. α΄».

16. Επί του άρθρου 51

Με τη διάταξη του άρθρου 51 ορίζεται ότι σε περίπτωση αστικής ευθύνης λόγω ηθικής βλάβης από προσβολή τελούμενη διά του «τύπου», «εφόσον έχει επιβληθεί αναγκαστική κατάσχεση, καθώς και αναγκαστική κατάσχεση στα χέρια τρίτου, η αναγκαστική κατάσχεση αίρεται αυτοδικαίως μετά την παρέλευση δεκαοκτώ (18) μηνών από την ημέρα της επίδοσης αντιγράφου του απογράφου στον καθ' ου η εκτέλεση ή του εγγράφου του άρθρου 983 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, και εφόσον η απαίτηση δεν έχει ακόμη εισπραχθεί». Διά της διάταξης αυτής θεσπίζεται χρονικό όριο 18 μηνών στην αναγκαστική κατάσχεση και στην κατάσχεση εις χείρας τρίτου ειδικά για τα αδικήματα του τύπου. Η αιτιολογική έκθεση θεμελιώνει την επιλογή αυτή του νομοθέτη στη σκέψη ότι «η ελευθερία του τύπου πρέπει να ασκείται με τις λιγότερες δυνατές απαγορεύσεις», και διευκρινίζει ότι «με την προτεινόμενη ρύθμιση επέρχονται περιορισμοί στη διαδικασία εκτέλεσης για τη διασφάλιση του ανωτέρω». Προβληματισμός γεννάται ως προς τα εξής: αφενός αν, ως προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση, η εφαρμογή του κοινού δικαίου της αναγκαστικής εκτέλεσης μετά από δικαστική διάγνωση συνιστά σε κάποιον βαθμό περιορισμό στην ελευθερία του τύπου, και αφετέρου, κατά πόσο η στάθμιση, από μέρους του νομοθέτη, της ελαχιστοποίησης των απαγορεύσεων στην ελευθερία του τύπου ως υπερτερούσας της αναζήτησης με νόμιμα μέσα επιδικασθείσας χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης προκληθείσας διά του τύπου, ώστε να δικαιολογείται η επιβολή του σχετικού χρονικού περιορισμού στην αναγκαστική κατάσχεση, είναι επαρκώς συμβατή με την προστασία της προσωπικότητας (άρθρο 5 του Συντάγματος) καθώς και με το δικαίωμα δικαστικής προστασίας (άρθρο 20 του Συντάγματος) και το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη (άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ), δικαιώματα τα οποία καταλαμβάνουν την αναγκαστική εκτέλεση (βλ. ΑΠ 19/2001 Ολ. και ΕΔΔΑ, Hornsby κατά Ελλάδος, 19.3.1997 αντίστοιχα).

17. Επί του άρθρου 53

α. Με την προτεινόμενη διάταξη αντικαθίσταται το άρθρο 348 του ν. 4412/2016 ως προς την επιλογή των μελών και τη συγκρότηση της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών. Συγκεκριμένα, αντί της επιλογής των μελών της Αρχής, πλην του Προέδρου, από το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π.), σύμφωνα με το άρθρο 19 του ν. 2190/1994, προτείνεται η επιλογή τους από «Τριμελή Επιτροπή Επιλογής», η οποία θα αποτελείται από τον πρώτο κατά σειρά αρχαιότητας Αντιπρόεδρο του Συμβουλίου

ου της Επικρατείας, τον πρώτο κατά σειρά αρχαιότητας Αντιπρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου και τον Πρόεδρο της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών, ο οποίος εισηγείται σχετικά.

Όπως έχει ήδη επισημανθεί (βλ. παρατήρηση επί του άρθρου 38), μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος του 2001 απαγορεύθηκε ρητά η ανάθεση διοικητικών καθηκόντων σε δικαστικούς λειτουργούς.

Σύμφωνα με την υπ' αρ. 3503/2009 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας (σκέψη 7) «ο αναθεωρητικός συνταγματικός νομοθέτης απαγορεύει πλέον από 1-1-2002 την ανάθεση διοικητικών καθηκόντων σε δικαστικούς λειτουργούς με σκοπό την ενίσχυση της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας τους. Εξαιρέση από το γενική αυτή απαγόρευση, η οποία, όμως, είναι, για το λόγο αυτό, στενά ερμηνευτέα, προβλέπεται από την παράγραφο 2 του άρθρου 89, προκειμένου για τη συμμετοχή δικαστικών λειτουργών, μεταξύ άλλων, σε συμβούλια ή επιτροπές πειθαρχικού, ελεγκτικού ή δικαιοδοτικού χαρακτήρα».

Επίσης, με την υπ' αρ. 195/2013 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, έχει κριθεί ότι η Τριμελής Επιτροπή διενέργειας ειδικού διαγωνισμού για την πλήρωση κενών θέσεων δικαστικών υπαλλήλων του Ελεγκτικού Συνεδρίου (άρθρο 24 παρ. 9 του ν. 3202/2003) «ασκεί αρμοδιότητα η οποία είναι μεν, κατά περιεχόμενο, διοικητικής φύσεως, συνδέεται όμως στενά με την εν γένει διοίκηση και οργάνωση του Ελεγκτικού Συνεδρίου και το επιτελούμενο από το δικαστήριο αυτό δικαιοδοτικό έργο στο οποίο, όπως έχει ήδη εκτεθεί, συμβάλλουν ενεργά και οι δικαστικοί υπάλληλοι (πρβλ. ΣτΕ 3773/2011 Ολομ., 322/2011 7μ., 611/2009 7μ., 3034-5/2008 Ολομ., 2011/2003 Ολομ., 1751/1997 7μ.). Συνεπώς, η συγκρότηση της Επιτροπής αυτής από δικαστικούς λειτουργούς του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν αντιβαίνει στις διατάξεις του άρθρου 89 παρ. 2 και 3 του Συντάγματος».

Δεδομένων των ανωτέρω, δημιουργείται προβληματισμός ως προς το αν η συμμετοχή δικαστικών λειτουργών σε Τριμελή Επιτροπή Επιλογής των μελών της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών δύναται να θεωρηθεί έργο δικαστικό, δοθέντος ότι δεν συνδέεται με την εν γένει διοίκηση και οργάνωση των Δικαστηρίων της χώρας και το επιτελούμενο από αυτά δικαιοδοτικό έργο.

6. Όπως έχει ήδη ανωτέρω επισημανθεί, με το άρθρο 53 επέρχεται αλλαγή του τρόπου επιλογής των μελών της Αρχής, πλην του Προέδρου της, και αντί επιλογής τους από το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π.), προτείνεται η επιλογή τους από «Τριμελή Επιτροπή Επιλογής», η οποία θα αποτελείται δικαστικούς λειτουργούς με συμμετοχή και του Προέδρου της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών, ο οποίος και θα ει-

σηγείται σχετικά. Επίσης, προστίθεται η δυνατότητα άπαξ ανανέωσης της θητείας, τόσο του Προέδρου της Αρχής, με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης μετά από εισήγηση του Υπουργού και πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου, όσο και των μελών της Αρχής, με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, μετά από εισήγηση του Προέδρου της Αρχής.

Περαιτέρω, με το άρθρο 60 αντικαθίσταται το άρθρο 356 του ν. 4412/2016, το οποίο ορίζει τις αρμοδιότητες του Προέδρου της Αρχής. Μεταξύ άλλων, προστίθενται οι εξής νέες αρμοδιότητες: «(...) στ) Συγκροτεί τα Κλιμάκια της Α.Ε.Π.Π., κατανέμει σε αυτά τα μέλη της και ορίζει τους Προέδρους των Κλιμακίων, για όσο χρόνο κρίνει, ορίζει τα μέλη που απαρτίζουν την επταμελή σύνθεση της Α.Ε.Π.Π. για όσο χρόνο κρίνει (...), ι) Αποφασίζει για την κατά προτεραιότητα εξέταση προδικαστικής προσφυγής και έκδοση απόφασης από Κλιμάκιο, λόγω επείγοντος ή σπουδαίου δημοσίου συμφέροντος, και αναχρεώνει προσδιορισθείσα σε κλιμάκιο προδικαστική προσφυγή, όποτε κρίνει ότι είναι αναγκαίο, ια) Αποφασίζει για την ανάγκη συμμόρφωσης των αποφάσεων της Α.Ε.Π.Π. με τις εκδοθείσες αποφάσεις των αρμόδιων δικαστηρίων και χρεώνει την υπόθεση προς συμμόρφωση στο Κλιμάκιο της Α.Ε.Π.Π. που εξέδωσε την ανασταλείσα ή ακυρωθείσα απόφαση, άλλως στο κατά την κρίση του Κλιμάκιο (...)».

Επισημαίνεται ότι η Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών συστάθηκε με τις διατάξεις του Βιβλίου IV του ν. 4412/2016, με το οποίο, σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση, «προτείνεται ένα βελτιωμένο σύστημα έννομης προστασίας στο στάδιο της ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων». Σε άλλο σημείο της Αιτιολογικής Έκθεσης τονίζεται ότι «[η] παροχή έννομης προστασίας κατά το προσυμβατικό στάδιο από ένα ανεξάρτητο όργανο με υψηλά εχέγγυα θεσμικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας και στελέχωση από καταρτισμένους εμπειρογνώμονες, αντί της αναθέτουσας αρχής, εκτιμάται ότι θα συμβάλλει στην επιτάχυνση της διαδικασίας επίλυσης διαφορών που αναφύονται κατά το στάδιο της ανάθεσης, στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματός έννομης προστασίας, θα περιβάλει με εμπιστοσύνη τον θεσμό και θα ελαφρύνει το φόρτο των δικαστηρίων που κατακλύζονται με πλήθος σχετικών υποθέσεων». [βλ. Αιτιολογική Έκθεση επί του νομοσχεδίου Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), ήδη ν. 4412/2016, σελ. 70-71].

Η πρόνοια του νομοθέτη για τα ζητήματα λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας των μελών της Αρχής αποτυπώνεται στις διατάξεις του άρθρου 349 του ν. 4412/2016. Μεταξύ άλλων, προβλέπεται για τα μέλη της Αρχής πλήρης και αποκλειστική απασχόληση, αναστολή άσκησης οποιασδήποτε ε-

παγγελματικής δραστηριότητας, απαγόρευση συμμετοχής σε πολιτικά κόμματα, υποχρέωση υποβολής δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης, υποχρέωση τήρησης των αρχών της αντικειμενικότητας και της αμεροληψίας, και δέσμευσή τους μόνο από τον νόμο και τη συνειδησή τους.

Υπό το φως των ανωτέρω, ερωτάται αν η δυνατότητα άπαξ ανανέωσης της θητείας των μελών της Αρχής, με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, ύστερα μόνο από εισήγηση του Προέδρου της Αρχής, σε συνδυασμό με τις τροποποιήσεις που προτείνονται με το άρθρο 60, συνάδει με την προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησίας των μελών της Αρχής.

18. Επί του άρθρου 54

Με την προτεινόμενη διάταξη αντικαθίσταται το άρθρο 349 του ν. 4412/2016 και θεσπίζεται, για τα μέλη της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών, υποχρέωση υποβολής ειδικής υπεύθυνης δήλωσης αποχής από την παροχή υπηρεσίας ή την απόκτηση μετοχών σε εταιρία ή επιχείρηση, των οποίων υποθέσεις χειρίστηκαν ή επί των οποίων είχαν συμμετάσχει στη λήψη απόφασης κατά τη διάρκεια της θητείας τους. Περαιτέρω, για την περίπτωση παραβίασης της υποχρέωσης αποχής, προβλέπεται επιβολή προστίμου ίσου με το πενταπλάσιο των συνολικών αποδοχών και αποζημιώσεων που έλαβε το πρόσωπο αυτό καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας του, αντί της υφιστάμενης ρύθμισης περί επιβολής προστίμου ίσου με το διπλάσιο έως και το δωδεκαπλάσιο των μηνιαίων αποδοχών που λάμβανε το μέλος της ΑΕΠΠ κατά τη λήξη της θητείας του.

Παρατηρείται, εν προκειμένω, ότι, ενδεχομένως, γεννάται ζήτημα ως προς τη συμφωνία της ρύθμισης με την αρχή της αναλογικότητας, δοθέντος ότι το πρόστιμο που καθορίζεται διά της προτεινόμενης διάταξης, σε σχέση, ιδίως, με την ισχύουσα ρύθμιση, αφενός δεν προβλέπει καμία διαβάθμιση, ώστε να συνεκτιμάται η έκταση της παράβασης, αφετέρου παρίσταται ιδιαίτερος υψηλό, υπολογιζόμενο στο πενταπλάσιο των συνολικών αποδοχών και αποζημιώσεων που έλαβε το πρόσωπο αυτό καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας του.

19. Επί του άρθρου 62

Με την προτεινόμενη διάταξη, με την οποία αντικαθίσταται το άρθρο 358 του ν. 4412/2016, συνιστάται στην Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών Γραφείο Νομικού Συμβούλου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και ορίζεται ότι «[α]πό τη δημοσίευση του παρόντος καταργούνται οι θέσεις των υπηρετούντων πέντε (5) Νομικών Συμβούλων της Α.Ε.Π.Π. που προσλήφθηκαν με πάγια αντιμισθία». Επισημαίνεται ότι στην «Ανάλυση Συνεπειών Ρύθ-

μησης» επί του νομοσχεδίου γίνεται αναφορά στους στόχους της συγκεκριμένης διάταξης, οι οποίοι περιγράφονται ως εξής: «1) Η νομική υποστήριξη της Α.Ε.Π.Π., 2) Η αποτελεσματικότερη λειτουργία του Γραφείου του Νομικού Συμβούλου (Γ.Ν.Σ.) που συστήνεται και 3) Η αποφυγή επιβάρυνσης των υπόλοιπων Γραφείων Νομ. Συμβούλου και των Δικαστικών Γραφείων» (βλ. «Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης», σελ. 111-112). Επίσης, δεν τίθεται μεταβατική διάταξη για τις εκκρεμείς υποθέσεις της Αρχής που χειρίζονται οι υπηρετούντες νομικοί σύμβουλοι, των οποίων καταργούνται οι θέσεις.

Σύμφωνα με την σκέψη έξι (6) της υπ' αρ. 3354/2013 απόφασης της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, «[ό]πως έχει ήδη κριθεί (βλ. ΣτΕ 2934/1993 7μ., 1722/1983 Ολομέλεια) δεν κωλύεται ο κοινός νομοθέτης να καταργεί οργανικές θέσεις ή να τροποποιεί τις αρμοδιότητές τους, καθώς επίσης να επεκτείνει ή να συμπτύσσει την βαθμολογική κλίμακα, εφ' όσον με τις ρυθμίσεις αυτές δεν παραβιάζεται ο κανόνας της οργανώσεως και στελεχώσεως της Διοικήσεως με μονίμους υπαλλήλους (...) Εξ άλλου ο κοινός νομοθέτης, κατά την επιλογή του τρόπου ρυθμίσεως των θεμάτων που σχετίζονται με την κατάργηση οργανικών θέσεων, πρέπει να κινείται μέσα στα όρια που διαγράφονται από την αρχή της ισότητας, δηλαδή να διασφαλίζει την ίση μεταχείριση των υπαλλήλων και να θεσπίζει κανόνες με αντικειμενικά κριτήρια (βλ. ΣτΕ 3226, 2597/2011, 2747/2010, 4237/2005 - πρβλ. ΣτΕ 2307, 2841/1988). Δημοσιονομικοί λόγοι μπορεί να αποτελέσουν κριτήριο των επιλογών του νομοθέτη για τον ανακαθορισμό των λειτουργιών του Κράτους και την διοικητική αναδιοργάνωσή του, ωστόσο οι σχετικές ρυθμίσεις πρέπει αφενός να εισάγονται με τήρηση των συνταγματικών αρχών, σύμφωνα με τις οποίες επιβάλλεται να διασφαλίζονται η ορθολογική, αποτελεσματική και διαρκής λειτουργία της Διοικήσεως και η παροχή των υπηρεσιών που επιβάλλεται να εξασφαλίζονται για τους διοικουμένους στο πλαίσιο του κοινωνικού κράτους δικαίου, και αφετέρου να εναρμονίζονται με τις αναφερθείσες συνταγματικές εγγυήσεις που αφορούν το καθεστώς των δημοσίων υπαλλήλων. Περαιτέρω, δεδομένου ότι ο διορισμός δημοσίου υπαλλήλου προϋποθέτει κατά τις προεκτεθείσες διατάξεις την προηγούμενη νομοθέτηση οργανικής θέσεως, συνεπώς δε και την ορθολογική οργάνωση των λειτουργιών και των εν γένει υπηρεσιών του Κράτους, δεν είναι συνταγματικά επιτρεπτό, προκειμένου να εξυπηρετηθεί ο θεμιτός σκοπός της αναδιοργάνωσης των δημόσιων υπηρεσιών και της ορθολογικής διαχειρίσεως της αντίστοιχης δημόσιας δαπάνης να καθορίζονται όροι υποχρεωτικής απομακρύνσεως υπαλλήλων από την υπηρεσία με βάση κριτήρια μη συνδεδεμένα με τις λειτουργικές και οργανωτικές ανάγκες της Διοικήσεως αλλά και με τα προσόντα, τις ικανότητες και την εν γένει υπηρεσιακή τους από-

δοση και η κατάργηση των οργανικών θέσεων, τις οποίες κατείχαν οι απομακρυνόμενοι, να επέρχεται ως αυτόθροη συνέπεια της απομακρύνσεως».

20. Επί του άρθρου 65

α. Με το άρθρο 65 παρ. 2 τροποποιείται το άρθρο 33 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και ιδρύεται τμήμα οικονομικού εγκλήματος στην Εισαγγελία Εφετών Αθηνών. Λόγω της ιδιαιτερότητας του αντικειμένου και της πολυπλοκότητας των καθηκόντων τους, όπως αυτά περιγράφονται στο άρθρο 35 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να προβλεφθούν ενδεικτικά κριτήρια επιλογής των εισαγγελέων/αντεισαγγελέων εφετών και των συνεπικουρούντων εισαγγελέων πρωτοδικών από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο και τις Ολομέλειες των Εισαγγελιών Πρωτοδικών Αθήνας και Θεσσαλονίκης, αντίστοιχα. Επειδή οι εισαγγελείς οικονομικού εγκλήματος τοποθετούνται για θητεία 3 ετών, θα ήταν σκόπιμο να προβλεφθεί διαδικασία απόκτησης εμπειρίας στις αρμοδιότητες του τμήματος, η οποία θα διασφαλίζει τη συνέχεια κατά την ανανέωση των υπηρετούντων εισαγγελέων.

β. Με το άρθρο 65 παρ. 5 τροποποιείται το άρθρο 36 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Στην παρ. 1 εδ. β του προτεινόμενου άρθρου 36 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ορίζεται ότι: «η πρόσβαση σε κάθε πληροφορία ή στοιχείο του τηλεπικοινωνιακού απορρήτου (ν. 2225/1994) επιτρέπεται στις περιπτώσεις κατά τις οποίες αποτυπώνεται και τεκμηριώνεται η αντικειμενική υπόσταση κακούργηματος». Σημειωτέον ότι η πρόσβαση στα νομίμως κτηθέντα τηλεπικοινωνιακά δεδομένα που τηρούν οι πάροχοι σύμφωνα με το άρθρο 5 του ν. 3917/2011 γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 3917/2011, το οποίο παραπέμπει στις διατάξεις του ν. 2225/1994 (ιδίως, το άρθρο 4 του ν. 2225/1995 που καθορίζει και την σχετική διαδικασία). Η πρόσβαση σε αποδεικτικά μέσα που έχουν κτηθεί κατά παράβαση των εκτελεστικών νόμων των άρθρων 9Α και 19 του Συντάγματος απαγορεύεται, σύμφωνα με τη ρητή διάταξη του άρθρου 19 παρ. 3 του Συντάγματος. Συνεπώς, από νομοτεχνική άποψη, το εδ. β της παρ. 1 δεν φαίνεται απαραίτητο.

21. Επί του άρθρου 68

Στο άρθρο 68 ορίζεται ότι: «Η αληθής έννοια του άρθρου 67 του ν. 4735/2020 (Α΄ 197) καταλαμβάνει αποκλειστικά και μόνο περιπτώσεις που έχουν ελεγχθεί από τις Υπηρεσίες Δημοσιονομικού Ελέγχου του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και το Ελεγκτικό Συνέδριο έως τη λήξη του προληπτικού ελέγχου και οι οποίες κρίθηκαν νόμιμες πριν την πληρωμή τους από τους Ο.Τ.Α. α΄ και β΄ βαθμού, εκτός εάν τα πρόσωπα που υπάγονται στο

πεδίο εφαρμογής του ανωτέρω άρθρου προκάλεσαν δολίως τη θεώρησή τους ή εάν διαπιστωθεί έλλειμμα ύστερα από κατασταλτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου ή των ελεγκτικών υπηρεσιών της Γενικής Διεύθυνσης Δημοσιονομικών Ελέγχων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους».

Το άρθρο 67 του ν. 4735/2020 ορίζει τα εξής: «Αίρεται το αξιόποιο των πράξεων αιρετών και υπαλλήλων, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης α΄ και β΄ βαθμού, οι οποίες αφορούν πληρωμές ενταλμάτων που έλαβαν χώρα μέχρι 31.7.2019 και οι οποίες διενεργήθηκαν επί τη βάση ελέγχων των Υπηρεσιών Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΥΔΕ) και του Ελεγκτικού Συνεδρίου και παύουν οριστικά οι ποινικές και πειθαρχικές διώξεις εναντίον των προσώπων αυτών, καθώς και κάθε διαδικασία καταλογισμού σε βάρος τους».

Το άρθρο 67 του ν. 4735/2020 ιδρύει λόγο άρσης του αξιοποίνου όλων των αξιοποίνων πράξεων που τέλεσαν αιρετοί και υπάλληλοι των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης α΄ και β΄ βαθμού, οι οποίες αφορούν πληρωμές ενταλμάτων που έλαβαν χώρα μέχρι 31.7.2019 και οι οποίες διενεργήθηκαν επί τη βάση ελέγχων των Υπηρεσιών Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΥΔΕ) και του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Το προτεινόμενο άρθρο 68 εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής του λόγου άρσης του αξιοποίνου τις περιπτώσεις που τα πρόσωπα που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 67 του ν. 4735/2020 προκάλεσαν δολίως τη θεώρησή των ενταλμάτων πληρωμής ή εάν διαπιστωθεί έλλειμμα ύστερα από κατασταλτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου ή των ελεγκτικών υπηρεσιών της Γενικής Διεύθυνσης Δημοσιονομικών Ελέγχων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους. Στο μέτρο κατά το οποίο το άρθρο 67 του ν. 4735/2020, εφόσον δεν συγκρούεται με το άρθρο 26 του Συντάγματος, εφαρμόζεται σε συνδυασμό με το προτεινόμενο άρθρο 68 του παρόντος, το πεδίο εφαρμογής του λόγου άρσης του αξιοποίνου του άρθρου 67 συστέλλεται, και το προτεινόμενο άρθρο 68 συνιστά αυστηρότερη διάταξη νόμου σε σχέση με το άρθρο 67 του ν. 4735/2020. Συνεπώς, το προτεινόμενο άρθρο 68 δεν εφαρμόζεται αναδρομικά σε πράξεις που τελέστηκαν προ της έναρξης ισχύος του.

22. Επί του άρθρου 70

Το άρθρο 70 ορίζει ότι η «περ. γ΄ του άρθρου 22 καταλαμβάνει και τις κληρώσεις μελών πειθαρχικών συμβουλίων που έχουν μέχρι σήμερα διενεργηθεί». Παρατηρείται, εν προκειμένω, ότι διά του άρθρου 22 τροποποιείται το άρθρο 147 του ν. 4194/2013, και η αναφερόμενη περ. γ΄ δεν αφορά στο άρθρο 22, αλλά στην παρ. 1 περ. γ΄ του ν. 4194/2013. Επομένως, το άρθρο 70 θα μπορούσε να αναδιατυπωθεί ως εξής: «Η περ. γ΄ της παρ. 1 του άρθρου

147 του ν. 4174/2013, όπως διαμορφώνεται με το άρθρο 22, καταλαμβάνει και τις κληρώσεις μελών πειθαρχικών συμβουλίων που έχουν μέχρι σήμερα διενεργηθεί».

23. Επί του άρθρου 71

Στο άρθρο 71 ορίζεται ότι οι διατάξεις των άρθρων 32 και 33 καταλαμβάνουν και τις εκκρεμείς κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος υποθέσεις. Δεδομένου ότι έχουν επιβληθεί κατασχέσεις δυνάμει του άρθρου 164 του ν. 2960/2001 σε εκκρεμείς ποινικές διαδικασίες, οι οποίες υποχρεωτικά θα ανασταλούν μέχρι της εκδόσεως αμετάκλητης απόφασης του διοικητικού δικαστηρίου, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να υπάρξει πρόβλεψη για την τύχη των κατασχεθέντων.

Αθήνα, 4 Νοεμβρίου 2020

Οι Εισηγητές
Δάφνη Ακουμιανάκη
Αθανασία Διονυσοπούλου
Επίκουρη Καθηγήτρια της Νομικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Αθηνών
Κωνσταντίνος Δεληκωστόπουλος
Επιστημονικοί Συνεργάτες
Νέστωρ Πολίτης
Ειδικός Επιστημονικός Συνεργάτης

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Α΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αντώνης Παντελής
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής
Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών